

Se
mi
n
ka

*Malý průvodce
na cesty*

Malý průvodce na cesty

Petra Sukupová

Vladimír Líba

Luboš Hejna

Petr Vaněk

Milí roveři a rangers, zkrátka poutníci,

již i průvodci Kmene, Alfréd a Klotylda, se po zimě prohřáli na jarním slunci, svrbí je křídla a berou je objevitelské touhy. Vyrazili by někam za humna, kde je to možná jiné a nové, ale určitě zajímavé.

V každém čísle letošního ročníku Kmene jste v cestovatelské rubrice nacházeli různé praktické rady, které vám měly usnadnit přípravy na cesty. Dnes se vám přinášíme více - MINIPRŮVODCE na cesty. Vybrali jsme tři horské oblasti a jedno město - zkrátka místa, která určitě stojí za to navštívit, a přitom náklady na cestu nejsou vysoké.

Rozhodně si nemyslíme, že vám tento miniprůvodce přinese vyčerpávající informace. Spíše by vás měl nadchnout, ukázat, že hranice mezi státy jsou jen čáry na mapě, za kterými žijí podobní lidé jako my, a podat základní přehled. A tedy - pát-rejte dále!

Suchou stezku přejí

autoři

PODKARPATSKÁ RUS

Za hranicí ve Vyšném Německém začíná jiný svět. Vesničkám dominují dřevěnice, na zahrádkách pracují vrásčité stařenky zahalené ve vlněných šátcích (ale nevypadají tak blahobytně jako filmová Babička), nejsou zde asfaltové cesty (a tak tu lidé po dešti chodí ve vysokých gumákách), seno z luk sváží koňské povozy, volně se pasou ovce, kozy a prasátka. Přišlo nám, že jsme se vrátili v čase o půlstoletí zpět.

Ve městech je nevlídno. Spoustu odpadků a smradu, monstrózní špinavé továrny, betonová rozestavěná monstra, po rozbitých silnicích jezdí rozbitá auta (tedy pravda, sem tam se kolem přežene dlouhá limuzína s tmavými skly), okolo paneláků se opět pasou kozy a prasata. Přišlo nám, že jsme se octnuli v absurdní budoucnosti, kde vládne komunismus a korupce.

Pak jsme vystoupili do hor. Minulost i budoucnost se slila, čas získal jiná měřítka. Byly tu nekonečné zelené poloniny, na kterých by mohly jednoho zbojníka hledat třeba stovky četníků. Bačové nám za propisovačku dali pytel tvarohu a varovali nás před „vóloky i medvědi“. Před bouřkou jsme se schovali v tajemné zřícenině na nejvýhodnější výspě předválečného „dlouhého“ Československa.

Rady na cestu

Základní orientace

V tomto článku popisuji cestování v Zakarpatské oblasti Ukrajinské republiky. Ukrajinci používají krátkého názvu Zakarpatí. Podkarpatská Rus je označení z předválečné ČSR.

Na 12.800 km čtverečních žije 1.281.000 obyvatel. Největší města jsou Užhorod a Mukačevo.

Platí kyjevský čas o hodinu před SEČ.

Finance a ceny

Měnou je od roku 1996 hřivna. Směnárny jsou na hranicích. Běžně (i v soukromých obchodech) lze platit dolary. Je dobré mít zásobu drobných.

Časy, kdy bylo na Ukrajině pro nás nepředstavitelně levno, jsou tytam. Velmi levné jsou nadále místní potraviny (chléb, mléko, tvaroh, zelenina), evropské potraviny (Nestlé, Danone, Veselá kráva, Rama) jsou zhruba stejně drahé jako u nás. Základní potraviny jsou dostupné i v malých vesnických krámcích. Výběr není, ale hladý neumřete.

Autobusy i vlaky jsou levnější než u nás. Ceny ubytování v hos-

telech a ubytovnách ve městech se různí. Musí se smlouvat. Místní mají povědomí, že Češi jsou boháči, a často vyhodí desetinásobnou cenu než pro našince. Levné ubytovny bývají v nádražních budovách.

Dobré je mít s sebou zásobu „naturálních pozorností“ - bonbóny (zvláště balenými obdarujete více dětí), čokoládové tyčinky, cigarety, potištné propisky. Protože každý pozná, že jste Češi (našinci nechodí s kletrem po horách), bakšiš je občas požadován za drobnou službu (stop, pomoc při dorozumívání). My jsme před cestou probrali šatník a dětem rozdávali nenošená trička (nerozdávejte na návisi, seběhne se celá vesnice)... Ale pozor, obdarovaného nesmíte dárkem urazit!

Dorozumívání

Ukrajina je slovanský jazyk odpovídající geografické poloze Ukrajiny, tedy „ruštější slovenština“. Nikdy jsem se nesetkal s neochotou, když jsem používal školní ruštinu, jak se vypráví. Se světovými jazyky budete mít problémy.

Pokud hledáte pomoc, oslovujte „pěkně“ oblečené chlapíky. Většina z nich mluví perfektně česky, znají Prahu lépe než vy a rádi vám pomůžou.

Cestovní doklady a celní formality

S největší pravděpodobností bude od 20.6.2000 zavedena pro české občany vízová povinnost. Víza bude udělovat Ukrajinské velvyslanectví, Charlese do Gaulla 29, Praha 6. Poplatek za vystavení víza má činit cca 1000 Kč a má být hotové za 10 dní. Zkušenosti zatím nejsou.

Na Ukrajinu jsou ze Slovenska dva hraniční přechody - silniční

Vyšné Nemecké / Užhorod a železniční Čierna při Čope / Čop. Připravte se, že celní odbavení nejde hladce; ostatně vstupujete na bývalé sovětské území. Celníci jsou tu páni, budou vám prohlížet zavazadla a mohou si na vás vymyslet leccos. Například povinné zdravotní pojištění; i když máte pojištění léčebných výloh platné po celém světě, na Ukrajině neplatí. Obrňte se trpělivostí, zachovejte chladnou hlavu a ukažte, že máte dost času. Podle zkušeností vás nejméně problémů čeká, pokud cestujete linkovým autobusem (však řidiči pravidelně odvádí celníkům desátek).

Doprava - autobusem

Asi nejjednodušší způsob, jak do a v Zakarpatí cestovat. Denně jezdí několik autobusů z Košic a Michalovců do Užhorodu a Mukačeva. Přímé autobusy jezdí i z Prahy a Brna, ale bývají rezervované ukrajinskými dělníky. A navíc cestovat takovou dálku Ikarusem není žádný med. Vnitrostátní autobusová doprava funguje dobře, autobusem se dostanete téměř do každé vesničky (autobusové nádraží = avtovakzál).

vlakem

Vlakem se lze ze Slovenska dostat do velkých měst - Užhorodu, Mukačeva a Chustu. „Východní trať“ přes Solotvinu končí ve Velkém Bočkově. Do Rachova (přes rumunský břeh Tisy) jezdí pouze nákladní vlaky.

autem

Cestovat vlastním autem je záležitost pro velké dobrodruhy. Na hranicích strávíte dlouhé hodiny ve frontě a nad desítkami prohlášení. Silniční policie má téměř neomezenou moc a rozdává pokuty pro nic za nic. Nedoporučuji.

stopem

Přes hranice vás málokdo vezme (stopař = potenciální problém). Uvnitř Zakarpatí funguje velmi dobře (zvláště pokud nejede autobus). Tedy nesmí vám vadit cestování třeba na sklápěčce nákladáku. Řidiči často požadují za svezení drobný bakšiš.

Klima

Musíte mít na paměti, že nejvýše položené poloniny dosahují až 2000 m.n.m. (Hoverla 2061), a tak se můžete do června a již v září setkat se sněhem. Časté bývají husté mlhy (přibalte buzolu) a několikadenní lijáky. Hodně prší i v podhůří. Časté jsou silné přívalové deště.

Užitečná adresa:

Velvyslanectví ČR na Ukrajině
Jaroslavov Val 34
252034 Kijev - 31
tel.: 044 2122110

Kam se vypravit

Polonina Černá Hora

Výchozí místo treku je vesnice Jasiňa, kam se dostaneme autobusem z Rachova. Dále pokračujeme do vesničky Lazeščina, kde odbočíme z hlavní silnice doprava, projdeme pod železničním mostem a pokračujeme až k závoře, u které je stanice ochranářů (pokud je potkáte, budou chtít zaplatit vstup do rezervace). Z Jasině cca 10 km. Pokračujete dále po traktorové cestě až ke skupině stavení s turbázou Hoverla. Tady opustíte údolí potoka a dáte se kolmo doprava po serpentinové

lesní cestě, která je příčně vykládaná kmeny. Brzy vystoupíte nad hranici lesa u několika dalších salašů. Nad sebou již uvidíte sedlo pod horou Pietroš (2020 m.n.m.). Výstup trvá od turbažy Hoverla přibližně 3,5 h. Sedlem vede vrstevnicová cesta. Napravo vede do vesnice Kvasy, nalevo pod Hoverlu, nejvyšší horu Ukrajiny.

Z vrcholu Hoverly se vám otevře krásný rozhled. JV směrem uvidíte vrcholy hřebenu Černé hory a tedy naši další cestu. Přes sedlo mezi Turkulem (1933 m.n.m.) a Tomnatekem (pod ním pleso) a vrchol Brebeněskul (2035m.n.m.) vystoupíte na Černou horu (Pop Ivan) 2020 m.n.m. Na jeho vrcholu jsou již zdaleka patrné ruiny meteorologické stanice z roku 1938.

Dále po hlavním hřebenu uvidíte vrchol Stoh (1650 m.n.m.), který již leží na hranici s Rumunskem, a tak se na něj výlet nedoporučuje. My po sestupu odbočíme z hřebene vpravo na menší poloninu se salašů a dále do lesa a serpentinami po úzké lesní cestě do údolí. Po proudu potoka (přítok Bílé Tisy) se dostaneme až na kraj vesničky Luhy a dále po silnici od obce Bohdan. Zde jezdí autobus do Rachova.

Trek zabere 3 dny s bivakem pod Hoverlou (pozor rezervace!) a Pop Ivanem. Hřebenovka kopíruje hranici bývalého ČSR, a tak se lze poměrně dobře orientovat podle hraničních patníků.

Polonina Boržava, Siněvírské jezero, Koločava

Přechod poloniny Boržava je orientačně nenáročný. Výchozí místo je městečko Volovec, které je přístupné autobusem z Mukačeva a Chustu. Navíc je tu významné nádraží a staví zde i některé rychlíky Praha - Moskva. Z Volovce okolo kostela vystoupíme na hřeben (orientačním bodem je vysílač na hoře

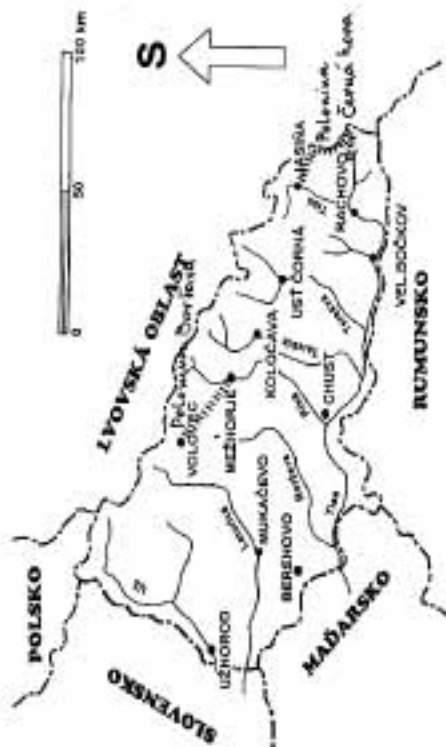
Plaje). Z hřebenu jsou nádherné výhledy. My postupujeme po hřebeni na JVV přes vrchol Veliký vrch (1598 m.n.m.). Stranou hlavního hřebene, J směrem, můžeme odbočit na horu Stoj s kopulemi radiolokátoru. Hlavní hřeben nás zavede přes vrchol Magura Žide do sedla Prislop. Ze sedla nebo z úpatí hory Kuk za sedlem sestoupíme do městečka Mežhorje.

Celý trek zvládneme za 1,5 dne, rychlejší i za den. Z údolí řeky Rika (tedy Mežhorje) se můžeme vypravit po silnici přes sedlo do údolí Terebly. Na křižovatce se doleva (S) dostanete k Siněvirskému jezeru (největší jezero v Zakarpatí) a doprava (J) do Koločavy, vesnice známé z Olbrachtova románu o Nikolovi Šuhajovi. Je zde zajímavé muzeum I. Olbrachta v místní škole a hřbitov, kde po dlouhém hledání a s trochou štěstí můžete najít zbojníkův hrob.

Prameny a mapy

Podrobné turistické mapy lze jen těžko sehnat. V mapkupectvích se občas objeví mapa Zakarpatské oblasti v měřítku 1:200 000, která není pro pěší turistiku právě ideální, ale je jediné, co existuje. Stejně použitelná je mapa Podkarpatské Rusi z předválečné ČSR ve stejném měřítku. Prodejna map na Senovážném nám. v Praze má na skladě podrobnou mapu poloniny Černá hora 1:100 000. Nakladatelství Alpy vydalo útlého ale užitečného průvodce „Podkarpatská Rus“, 2.vydání, cena 85,-Kč, ze kterého je převzata i naše mapka.

Aladin, v.liba@volny.cz

RUMUNSKO

Už při pouhém vyslovení tohoto slova naskočí některým lidem husí kůže. Představí si nejspíš špinavé a otrhané rumunské děti žebrající v okolí pražského Hlavního nádraží. Stejně tak ten, kdo v Rumunsku navštíví jen Bukurešť nebo jinou městskou aglomeraci, nezíská pocit, že by se mělo jednat o turisticky zajímavou zemi. Ale ten, kdo jednou zavítal do rumunských hor, může získat jakousi závislost a vracet se sem znovu a znovu. A pak má šanci objevovat. Jeho pohled se neomezí „pouze“ na hory jako takové, jakkoli různotvaré a krásné. Vždyť karpatský oblouk tvoří celou třetinu území Rumunska. Objeví české vesnice v Banátu, malované kláštery v jižní Bukovině, Draculův hrad Bran či unikátní přírodní rezervaci UNESCO v Dunajské deltě.

Rady na cestu

Doprava:

Nejkomfortnější (a také dost nákladné) je do Rumunska cestovat vlakem. Z Prahy jezdí noční expres Pannonia, přes Slovensko a Maďarsko, hranice Rumunska překonáte u města Arad - to je výhodné, míříte-li do jižní části. K cestě do severní části je výhodnější využít hraničního přechodu u města Oradea, což znamená, že musíte z Pannonie (nejlépe v maďarském Szolnoku) přestoupit na vlak mířící na Oradeu a Cluj-Napocca. Je dobré zkusit „vychytat“ nějaké ty ČD nabízené slevy.

Cenově výhodnou možností je využít dopravu autobusem, kterou v různých termínech a do různých míst nabízejí např. CK Kudrna (Bašty 2, Brno) a CK Jenda (Postraní 43, Libina). Podle dostupných informací se cena za zpáteční jízdenku pohybuje zhruba v rozmezí 1000-1500 Kč.

V Rumunsku samotném dobře funguje železnice. Síť je poměrně hustá a jízdenky levné. Dokonce jsme měli pocit, že jízdní řády platí. Autobusu dejte čas - vždyť jste na Balkáně... nakonec pojede. Když nevíte, jak si ukrátkit čekání, pozorujte domorodce. Třeba přijdete i na to, proč na zemi všude kolem vás je vrstva slupek slunečnicových semínek.

Jízdní řády maďarských a rumunských železnic se dají vypůjčit v informacích ČD nebo najít na internetu.

Užitečné rady k jiným možnostem dopravy naleznete např. v knize Cesta na východ.

Víza a celní odbavení

Jestli jste si už zvykli na to, že na hranicích většinou ani nevytáhnete pas, v Rumunsku na to velmi rychle zapomenete. Jedete přece jen na východ a tak se připravte na zpřísněnou kontrolu a průtahy při odbavování. S vyžadováním úplatku se už asi nesetkáte, rumunská vláda proti korupci svých úředníků intenzivně bojuje. Nejlépe je však pro jistotu na sebe nijak neupozorňovat, zdržet se vtipkování. V případě problémů si v klidu nechte zavolat nadřízeného nebo chtějte spojit s naší ambasádou v Bukurešti.

Pro vstup do Rumunska v současné době občané ČR nepotřebují víza.

Měna:

Rumunskou měnou je lei.

V květnu 2000 byl kurs 1 DM = asi 9100 lei. Lei velmi rychle devaluje - kurs se tedy poměrně rychle mění v náš prospěch. Nelze ale jásat, rumunskou ekonomiku to nijak neposiluje. Přesto mám po cestách do Rumunska v posledních pěti letech pocit, že se vzmáhá.

K výměně lei použijte drobné marky. Ve městech lze směnit v bance, u taxikářů (nelegálně...), občas i přímo nakoupit za marky a nazpět dostanete leie.

Dostupnost potravin, místní speciality:

Základní potraviny lze bez problémů nakoupit ve městech. V horských vískách je samozřejmě sortiment omezený. Ceny potravin jsou podobné našim. Občas si lze jídelníček zpestřit mlékem, brynzou či mamaligou koupenou přímo na salaši.

Pokud se své rumunské poznání rozhodnete rozšířit o nějaký kulinařský zážitek, objednejte si v některé z hospůdek ciorbu di burta (či nějakou jinou ciorbu - čti čorbu) - dršťková polévka se smetanou, česnekem a pálivou papričkou, nebo kukuřičnou kaši mamaligu s brynzou a smetanou. A jistě sami objevíte spoustu dalších dobrot.

Dorozumívání:

Oficiálním jazykem je rumunština. Mladí lidé většinou hovoří aspoň základní angličtinou.

SLOVNÍČEK NA CESTU

FRÁZE:

Buna ziua	Dobrý den
La revedere	Nashledanou
Noapte buna	Dobrou noc
Multumesc/merci	Děkuji
Va rog	Prosím
Vorbite englezeste?	Mluvíte anglicky?
Nu vorbim romaneste.	Nemluvím rumunsky.
Trebuie sa	Potřebujeme...
Cit costa?	Kolik to stojí?
So potae...	Je možné...

ZÁKLADNÍ SLOVÍČKA:

munte	hora, kopec	zero	nula
muntii	hory, pohoří	un, una	jedna
virful	vrchol	doi, doua	dvě
pas, pasul	průsmyk	trei	tři

curmatura, saua	sedlo	patru	čtyři
valea	údolí	cinci	pět
piatra, stinca	skála	sase	šest
padure	les	sapte	sedm
lac	jezero	opt	osm
izvor	pramen	noua	devět
apa	voda	zece	deset
cascada	vodopád	unspreyece	jedenáct
drum	cesta	doisprezece	dvanáct
poteca	stezka	douazece	dvacet
poiana	planina	o suta	sto
sat	vesnice	doua suta	dvěšest
oras	město	o mie	tisíc
cabana	chata	primul	první
stina	salaš	al doilea	druhý
marcaj	značení	jumate	polovina
punkt	bod	sfert	čtvrtina
triunghi	trojúhelník	da	ano
banda	pás, pruh	nu	ne
albastru	modrý	nord	sever
rosu	červený	sud	jih
galben	žlutý	est	východ
sus	horní	vest	západ
jos	dolní	spre	směrem k
mare	velký	stinga	vlevo
mic	malý	dreapta	vpravo

Určitě neprohloupíte, když si s sebou do batohu přibalíte kapesní slovník.

Místní čas:

Při vstupu do Rumunska si nastavte hodinky o hodinu napřed oproti středoevropskému času.

Důležité telefony v Rumunsku:

Policie - 955

Ambulance-první pomoc - 961

Hasiči - 981

Mezinárodní ústředna - 971

00420 - volací znak České republiky

(0040 - volací znak Rumunska)

Velvyslanectví ČR v Rumunsku:

Ambasada republicii Cehe

Strada Ion Chica 11, Sector 3

Bucuresti

tel: 01/6159142-3, 3159142

fax: 01/3122539

e-mail: bucharest@embassy.mzv.cz

Kam se vypravit

Rumunsko je velická země se spoustou turistických lákadel. Je tedy složité doporučit to NEJ...

Pro nás nejprístupnější (nejbližší) částí rumunských Karpat jsou Muntii Apuseni - Západní hory. Z nich jsou nejvíce navštěvována pohoří Vladeasa a Bihor. Na hřebenech Vladeasy jsou travnaté pláně, na kterých stáda koní spásají vzácné vstavače. Cítíte tu

intenzivní pocit prostoru - široko daleko, kam oko dohlédne je zelená pláň a nad vámi nebe. Bihor je na první pohled velmi nenápadné komorní pohoří, které však skrývá krasové parády světového významu. Jeskyně krasové i ledové, propasti, podzemní toky, vývěry, soutěsky... Zdejší flóra je též výjimečně bohatá. Bihor leží na jihozápadní hranici Vladeasy. V klínu těchto pohoří leží planina Padis (je zde tábořiště), která je pro své strategické umístění hojně využívána coby východisko k denním okruhům po horách. Jsou poměrně dobře značeny turistickými značkami (I v Rumunsku se ke značení používá svislý pás, trojúhelník, kříž a bod v barvách žluté, červené a modré na podkladě bílého čtverce. V Bihoru existuje ve značení jedna zvláštnost: terč - je to bílý bod obkroužený značkou příslušné barvy a dále zas bílou. Značky jsou občas doplněny směrovkami s údaji o vzdálenosti).

V Bihoru mezi nejzajímavější místa patří Cetatile Ponorului - Ponorné hrady (viz mapka). Tři otevřené propasti obrovských rozměrů (hloubka 250 m, celková délka 500 m, šířka 150 m) jsou propojeny podzemním tokem řeky Galbeny, k němuž se otevírá cesta největším jeskynním portálem v Evropě (výška 70 m a šířka 30 m). Propasti jsou propadlými závrtky a za normálního vodního stavu podzemní řeky jsou průchozí jejím řečištěm, chodbami 8-10 metrů širokými. Řeka se pak zlomí v 10 metrů vysokém vodopádu a protéká ještě cca 2 km turisticky nepřístupnými chodbami podzemím. Pak již vystoupí na povrch jako Izbucl Galbenei (vývěr Galbeny), do podzemí vstupuje na planině Poiana Ponor. Dále řeka vytváří místy jen 6 m širokou soutěsku obklopenou vysokými vápencovými stěnami. Řeka tvoří četné vodopády, jsou zde průlezné jeskyně a krasový tunel prů-

chozí za normálního vodního stavu. Průchod soutěskou je místy exponovaný, místy se brodí, je nutno dávat pozor na náhlé vzdutí hladiny v případě prudkého deště. (viz mapka Okruh Galbeny)

V Muntii Apuseni si dále určitě nenechte ujít největší rumunskou ledovou jeskyni Pestera Scarisoara. Vstup do ní je placený a s průvodcem. Skutečnost však může být taková, že vám po zaplacení pár drobných stařeček v pokladně dá do ruky lampu karbidku a otevře branku do 45 m hluboké propasti. Uvidíte krásné ledopády a až 5 metrů vysoké ledové stalagmity. Taky uvidíte, co s takovým unikátem dokáže udělat neukázněnost zvláště rumunských turistů...

Muntii Apuseni nesahají do závrtných nadmořských výšek, a tak mají co nabídnout také cyklistům na horských kolech nebo vodákům.

Prameny, mapy a doporučená literatura:

Dobrá rumunská mapa nad zlato... Buďte budete mít štěstí a náhodou v prodejně map Kiwi v pražské Jungmannově ulici nějakou seženete, nebo se budete muset najít někoho, kdo vám ji půjčí nebo nechá okopírovat. Sami se přesvědčíte, že sehnat odpovídající rumunskou mapu je samo o sobě dobrodružství...

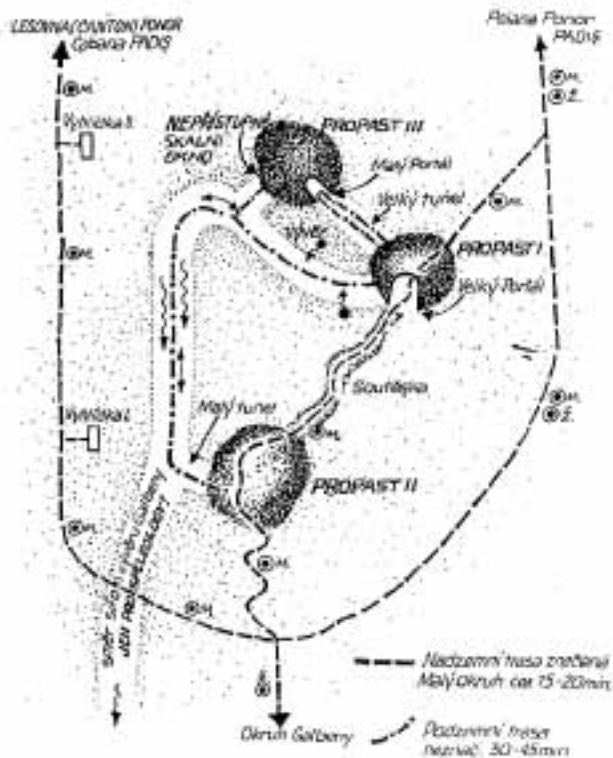
V osmdesátých letech vydalo nakl. Olympia brožurku Rumunské a bulharské hory. V knihovně ji možná ještě seženete.

V roce 1985 vyšla brožurka L. Kukačky, Pohoří Apuseni, s detailním popisem této části Karpat. Dá se z ní vycházet i dnes.

Vloni (1999) vyšla v nakladatelství Lingam kniha Ivana a Ivy Brezinových - Cesta na východ. Na stranách 201 až 215 naleznete užitečné cestovatelské informace o Rumunsku.

Jako motivační četbu doporučujeme knihu Miloslava Nevrlého,

*Drohňákovský okruh B., "Cesta tie Domorutní"
(Domorné túry)
Schéma.*

SLOVINSKO - Julské Alpy

Slovinsko zná většina turistů pouze jako tranzitní zemi při cestě k jaderskému pobřeží Chorvatska. Ovšem Slovinsko je přitom překrásná země, kde najdete zcela vše - od velehorských štítů, přes hluboké lesy, zelené pastviny, krasové jeskyně, krásná města až po krátké, leč o nic méně pěkné mořské pobřeží. Skutečnou perlou Slovinska jsou pak Julské Alpy (Triglav, 2 863 m). Toto jižní vápencové pohoří upoutá za slunečného počasí nádhernou bělostí svých štítů, které zapadající slunce zbarví do oranžova až červena. Z hluboko zaříznutých údolí je často nutno vystoupat přes den i dva tisíce výškových metrů, než člověk stane na vrcholu hřebene. V těchto horách nalezne návštěvník řadu rostlinných i živočišných endemitů (lilie kranjská, zvonek Zoissův, mlok alpský). Nádherné jsou řeky Soča a Sáva. Mezi „highlights“ Julských Alp patří Dolina Triglavských jezer, údolí Trenta, vodopád Soči, jistěný výstup na vrchol Prisojnik přes jeho „okno“ a řada dalších.

Značení cest je výborné. Slovinci jsou navíc sami náruživí turisté, proto je jich v horách spousta, a to již od časných ranních hodin, a rádi si s vámi popovídají. Většina cest označených jako „klettersteigy“ se dá jít celkem bez větších problémů i s báglem na několik dní. Je jen třeba dávat pozor na nebezpečná firnoviska. Snad jedinou nevýhodou Julek je nedostatek vody, celkem typický jev pro podobná pohoří. Proto je zapotřebí mít s sebou láhve aspoň na čtyři litry vody a při každé příležitosti je doplňovat. V Julských Alpách jsou i vynikající terény pro bikery. Celou oblast Julských Alp pokrývá Triglavský národní park, kde je volné táboření a stanování přísně zakázáno, ale pod kusem igelitu či cely a při vaření na vařiči jste celkem v bezpečí.

Rady na cestu

Doprava

Do Julských Alp se dá cestovat buď vlakem, nebo autem či autobusem. Cesta vlakem trvá z Prahy cca 10 hodin, v srpnu 1999 stála zpáteční jízdenka pro mládež do 26 let okolo 1 900 Kč, pokud si někdo chce připlatit třídní Euro Domino po Slovinsku, dělalo to 920 Kč (ovšem cena se řídí kurzem eura ke koruně). Druhou možností je cesta autem - zde je nutno počítat s poplatkem za dálnice přes Rakousko a po Slovinsku a průjezd Karavanským tunelem (asi 50 DM). Autobusem se dala jedna cesta do Mariboru a zpět pořídít za 1 860 Kč (ale pak je nutné jet ještě přes polovinu Slovinska k horám). Velmi výhodná je v současné době nabídka CK Jenda Brno - doprava tam a zpět busem za 1 100 Kč.

Celní formality

Česká republika má se Slovinskem bezvízový styk, připravte se ale na přísné rakouské i slovinské pohraničníky (pokud ale budete mít dostatečně veliký a těžký batoh, hrabat se vám v něm nejspíše nebudou). Na hranicích byste měli mít u sebe tak 50-100 DM na osobu. Oficiálně je ve Slovinsku třídní přihlašovací lhůta na policii, ale nevím, jestli ji skutečně někdo vyžaduje. Pokud se ubytujete v chatě, hotelu či kempu, vyřídí to za vás recepce.

Měna, orientační ceny

Měnovou jednotkou Slovinska je tolar (SIT) při obvyklém kurzu 1 DM = 95-100 SIT. Ceny potravin jsou ve Slovinsku o něco (cca 25%) vyšší, než u nás. Nakoupíte v každé vesničce, od městeček jsou již běžné supermarkety. Potraviny jsou k dostání stejné jako u nás, jídelniček Slovinců se nijak výrazně neliší. Cena pitné vody ve vysokohorských chalupách, kam se musí dopravovat vynáškou nebo vrtulníkem, je cca 5 DM/litr.

Litr benzínu stojí asi 1,10 DM.

Za ubytování jsou ceny různé. Záleží na položení chaty, jejím vybavení i požadovaném komfortu. Za nocleh ve vícelůžkovém pokoji nebo matrazenlageru zaplatíte okolo 5 DM, za dvoulůžkový pokoj od 15 do 30 DM; nocleh na podlaze v jídelně nás na Domě Planika stál 2 DM.

Pohledy stojí od 150 SIT, známka do ČR pak 80 SIT, minuta telefonického rozhovoru s ČR 119 SIT, mezi 19,00-7,00 95 SIT (automaty na žetony nebo na kartu).

Doprava železnicí a autobusem je ve Slovinsku asi dvakrát dražší, než u nás.

Dorozumívání

„Slovinščina nie težka!“ Ač to zní lapidárně, je oficiálním a také národním jazykem Slovinska slovinščina. Vzhledem k její velké příbuznosti se srbochorvatštinou a češtinou nemá Čech nejmenší problémy rozumět. Pokud sami budete mluvit trochu česky, trochu slovensky a rusky, pomalu a zřetelně, tak se domluvíte bez slovníku. Přesto pár základních frází a slovíček pro přežití v horách:

ZÁKLADNÍ FRÁZE:

<u>dobrý den</u>	<u>dober dan</u>
<u>na shledanou</u>	<u>na svidenie</u>
<u>dejte mi, prosím</u>	<u>dajte mi, prosim</u>
<u>ano</u>	<u>da</u>
<u>ne</u>	<u>ne</u>
<u>zavřeno</u>	<u>zaprto</u>
<u>vítejte</u>	<u>dobrodošli</u>
<u>děkuji</u>	<u>(nejlépša) hvala</u>
<u>kde je WC</u>	<u>kje je stranišče</u>
<u>zmrzlina</u>	<u>sladoled</u>
<u>voda</u>	<u>voda</u>
<u>otevřeno</u>	<u>odprto</u>
<u>Pozor, zlý pes!</u>	<u>Pozor! Húd pes!</u>
<u>žralok</u>	<u>morski pes</u>

Místní čas, svátky:

Slovensko leží ve stejném časovém pásmu jako ČR a má stejně jako my letní a zimní čas. Dejte si pozor na dva státní svátky,

kteřé připadají na letní období - 25. 6. a 15. 8. - to jsou otevřeny většinou pouze restaurace.

Důležitě telefony ve Slovinsku

hasiči, záchranná služba - 112

policie - 113

Velvyslanectví ČR ve Slovinsku

Riharjeva 1, Ljubljana

tel.: 00386/61/339 257-8, fax: 00386/61/339 259.

Honorární konzulát pak v Portoroži (pobřeží Jadranu): Vilfanova 9
tel., fax: 00386/66/747 270.

Kam se můžete vypravit?

Při cestě do Julských Alp není špatné dát si zahřívací část v oblasti Bohinjských hor, které jsou od hlavního masívu odděleny Bohinjským jezerem a údolím řeky Sávy Bohinjky. Jedná se o dvou až třídnenní hřebenovku, která ukáže, co v kom je. Úvodní výstup ze vsi Bohinjska Bistrica na vrchol Črna prst prověří nejen fyzickou, ale i psychickou odolnost poutníků.

Při plánování pochodu je zapotřebí pečlivě hlídat případná převýšení, protože v hlavním masívu Julských Alp se nedají dělat klasické hřebenovky a počet nastoupaných a naklesaných metrů během jednoho dne se může snadno šplhat do závratných hodnot. Při některých sestupech je velice nebezpečná kamenitá suť, která ujíždí pod nohama a jejíž hrany jsou velmi ostré a dokážou odřít nejen ruce a nohy, ale potřhat i oblečení a batoh. Zvláště v mlze, kdy je putujícím odepřena možnost jinak neustálé „kochačky“, je zapotřebí obrnit se trpělivostí, protože skalnatá stěna metr od nosu dokáže být neskutečně jednotvárná a za chvíli to „leze na mozek“. Jedním z velmi únavných míst i za pěkného

počasí je pak sestup ze sedla Dolič do údolí Zadnjica.

Není od věci zakončit výpravu do hor návštěvou slovinského hlavního města Ljubljany (krásná a pulsující metropole), slovinského Krasu (jeskyně Postojna jama) či některého z pobřežních měst s výraznou benátskou architekturou. Např. do města Koper vás doveze vlak (a odtud za 7 DM autobus do chorvatského Umagu).

Prameny a doporučená literatura

V tuto chvíli je na našem trhu dostupný celkem povedený průvodce Julské Alpy od Marka Podhorského (Kletr/Freytag&Berndt, Plzeň/Praha, 1996, 148 Kč), který vychází z map Julische Alpen (1:50 000) od nakl. Freytag&Berndt, které se dají snadno pořídit v lepších obchodech (cena okolo 150 Kč). Průvodce je sice koncipován trochu více pro rodinnou dovolenou (většinou pro nástup do hor využívá auto nebo ubytování v chatě), ale i tak obsahuje velmi dobré tipy a informace, vynikající je pak hlavně jeho obrazový doprovod. Při plánování náročného přechodu se pak neobejdete bez průvodce Jugoslávské hory (Olympia, Praha, 1987?). Kombinací obou těchto průvodců se dá připravit cesta po skutečných krásách evropské přírody. Pak je tu úplně nový průvodce na spirále Slovinské a Chorvatské hory, Mirago, 239 Kč, a pro náročné Slovenia, Lonely Planet, 589 Kč.

V ČR se dají také pořídit originální slovinské mapy (Juliske Alpe, 1:50 000), které jsou o něco přesnější než rakouské, ale ne výrazně. Jejich hlavní nevýhodou však je, že se prodává zvláště východní a západní část (Vyhodni/Zahodni diel), přičemž každá stojí okolo 180 Kč. Ty samé mapy se dají pořídit i na místě, ale vyjde to ještě draž.

Očumun, dr.Q@post.cz

KRAKÓW

Existuje spousta důvodů, které mluví pro návštěvu polského královského města Krakova a jeho okolí. V městě, kde žije přes 700.000 lidí, můžete navštívit hrad Wawel z 10. století, nádherné živé náměstí s dominantou - Sukenicí nebo nepřeborné množství kostelů. Jen v historickém centru je jich několik desítek. Krakov byl během druhé světové války sídlem nacistické správy obsazeného Polska, čemuž paradoxně vděčí za zachování svých památek. Díky tomu jej nepostihl osud mnoha polských měst s Varšavou v čele a dnes jej najdeme na prvním místě v turistických průvodcích zemí našich severních sousedů. Stejně jako naše hlavní město patří i Krakov mezi devítku letošních Evropských měst kultury. Na jeho návštěvu doporučuji několik dní, za optimální pokládám čtyři.

V blízkém okolí Krakova se nachází přinejmenším tři místa, která by si jeho návštěvník neměl nechat ujít. Prvním místem s tragickou světovou proslulostí je nacistický koncentrační tábor Auschwitz-Birkenau. K jeho návštěvě lze těžko cokoli dodat.

Dalšími místy, která byste měli určitě navštívit, jsou unikátní solné doly na jižním okraji Krakova, v městečku Wieliczka. A neopomeňte ani nejmenší polský národní park Ojców, který leží asi 25 kilometrů severozápadně od Krakova.

Ale co na vás v samotném Krakově asi zapůsobí více než několik synagog a rozsáhlý břechtanem zarostlý hřbitov tamního židovského města Kazimierz a široký pás parků vinoucích se kolem celého centra, bude jeho fantastická atmosféra, která se objevuje se západem slunce. Centrum plné lidí všech národ-

ností a všeho věku. Ulice živé do pozdní noci. Jezdci na kolečkových bruslích. Umělci tvořící i za umělého osvětlení. Toto vše vytváří nenapodobitelnou atmosféru, nesrovnatelnou s jakýmkoli českým městem.

Ale pozor, nikdy se nevyhýbejte projíždějícím cyklistům. Řítí se ulicemi sice jako závodníci, situaci ovšem mají plně pod kontrolou. Tedy pokud jim některý turista neskočí na poslední chvíli do připravené kličky.

Rady na cestu

Doprava

Přímým vlakem z Prahy po deváté hodině večerní, zpět stejně z Kraków-Główny o třičtvrtě na jedenáct v noci. Rychlík z Prahy jede na Varšavu a Krakov společně, rozděluje se až na hranicích v Petrovicích u Karviné. Pozor, na Krakov jede jen jeden vagón pro sedící cestující. Jízdenka Wasteels vás bude stát okolo 600 Kč.

Doprava mimo Krakov

Wieliczka - mikrobusy z autobusového nádraží za 2 zł.

Ojcówszy park narodowy - ze stejného místa za necelé 4 zł.
Osvětim - vlakem či busem okolo 7 zł.

Celní formality

Víza netřeba, celní odbavení probíhá bez problémů

Měna

Polský zlotý stojí v současné době u nás cca 9 Kč, v Polsku vás vyjde na víc, samozřejmě tam můžete vyměnit jakoukoli západní měnu.

Dostupnost potravin

Zásobení obchodů je na stejné úrovni jako u nás, několik obchodů v Krakově má 24-hodinovou otevírací dobu, všeobecně platí, že zavírají později, než u nás. Ceny potravin jsou na přibližně stejné úrovni jako u nás.

Ubytování

Doporučené (a vyzkoušené): Hostel z celosvětové sítě YHI, konkrétně největší v Krakově, Schronisko mlodziejowe PTSM, ul. Oleandry 4, fax: +48 12 6338920. Nachází se asi 10 minut chůze z hlavního náměstí - Rynek glówny. Doporučuji rezervaci předem, plno bývá nejen v sezóně.

Dorozumívání

Polština je češtině samozřejmě velice blízká, s komunikací nebudou problémy. Když se některý nápis jeví jako nesrozumitelný, stačí si jej obvykle jen pro sebe přečíst nahlas. U cizích jazyků platí v zásadě to, co u nás, tedy - se staršími lidmi se domluvíte trochu německy, mladí většinou ovládají angličtinu.

ZÁKLADNÍ FRÁZE:

Dzień dobry	Dobry den
Do widzenia	Nashledanou
Prosze pana / pani	Prosím
Dziekuje	Děkuji
Nie ma za co	Není zač
Dziekuje bardzo	Děkuji mnohokrát
Przepraszam	Promiňte, s dovolením
Chcialbym...	Chtěl bych...
Tak	Ano
Nie	Ne
Gdzie jest...?	Kde je...?
Ile to kosztuje?	Kolik to stojí?
Czy mówi pan /-i po polsku/anglicku/niemiecku?	Mluvíte polsky/anglicky/německy?
Prosze mówić wolniej.	Mluvte pomaleji, prosím
Nie rozumiem.	Nerozumím

Důležité telefony v Polsku

Ambulance - 999

Policie - 997

Hasiči - 998

Velvyslanectví ČR v Polsku

Koszykowa 18, P.O.Box 177, 00-555 Warszawa

tel.: 0048 22 6287221-5, fax: 6219898

Informace

Turistické informační centrum najdete v ulici Długa 9 na severním okraji historického centra, řekněte si o měsíčník Welcome to Cracow (zdarma), kulturní informační centrum, kde vás klidně obdarují plánem města, najdete hned u náměstí Rynek Główny v ulici Sw. Jana 2.

Plán Krakova je k dostání i v Česku (129 Kč). Pro náročné je k mání průvodce Lonely Planet Kraków (589 Kč).

Veškeré potřebné informace najdete na Internetu, mimo jiné doporučuji adresy:

www.krakow2000.pl a www.cyf-kr.edu.pl/krakow/krakow.html.

Permoník, sambala@email.cz

Semínka

příloha časopisu
ROVERSKÝ KMEN č.15
červen 2000